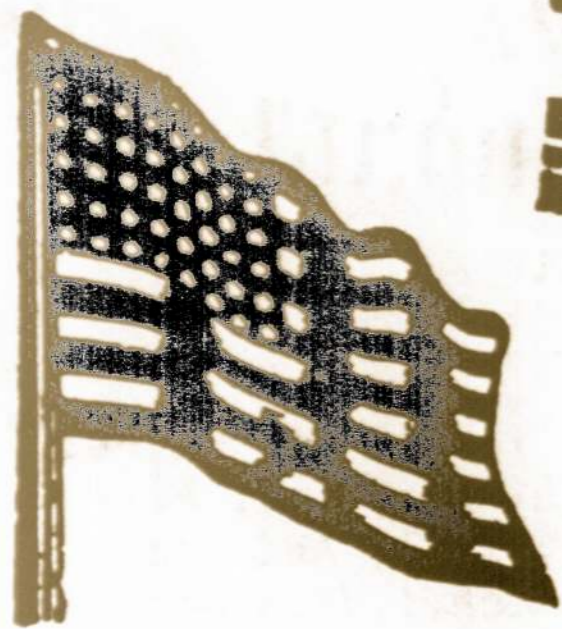

SANDARA

LITHUANIAN

THE LEAGUE

NEWSPAPER

EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

840 West 33rd Street
Chicago, Illinois, 60608

Telephones:
(312) 927 4789
(312) 543 8198

PRICE 50 CENTS

"Aušros" paminėjimui laida

JUNE 13, 1983

AUŠROS METAI

NR. 12.

ARGI NESAM VIENA AMERIKOS LIETUVIŲ VISUOMENĖ?

RAŠO: POVILAS P. DARGIS
SLA PREZIDENTAS

Įvairių kalbėtojų, o taip pat ir laikraštinių rašiniuose dažnai vartojami terminai — "senieji" ir "naujieji ateiviai".

Ką tie žodžiai reiškia kiekvienam suprantama, bet vistiek dera pasvarstyti, ar yra kokios nors prasmės ir tuos terminus toliau naudoti, kada jų buvimas pagrindas jau seniai visai pasikeitęs? Nieko blogo, jei tuos žodžius tenka panaudoti tarpusavyje besikalbant, vienai ar kitai minčiai išreikšti, tačiau pats Amerikos lietuvių visuomenės dalinimas lyg į dvi grupes: senųjų ir naujųjų ateivių visuomenėje — jau turėtų išnykti.

Prie naujųjų ateivių priskiriame tuos, kurie į Ameriką atvyko po Antrojo pasaulinio karo. Nuo jų atvykimo jau perėjo daug laiko, mažiausia virš 30 metų. Daug naujųjų ateivių čia jau sukūrė šeimas, čia gimė, užaugo ir jų vaikai, o kai kurių ir anūkai. Per tą laiką visi sutapo su šiuo kraštu, daugiau ar mažiau įsiliejo į senųjų Amerikos lietuvių visuomenę, kurią čia atvykę rado, ypač kurias atsikvietė giminės. Net atvykusių prieš 30 metų laikotarpis jau laikomas "seniai", "naują" ateivių laikas pavertė "senu", nebelenkio tų požymių, sudarančių bet kokią pagrindą laikyti save "nauju" ateiviu...

Kaip iš dainos, taip ir iš kalbos žodžių neišmesim, bet tikrai jau turėtume atsisakyti lietuvių skirstymo, kai visiems būtina dirbti bendrą darbą. Bet... sudarant ar renkant bet kokios nors bendrinės organizacijos vadovybę, valdybą ar komitetą, mūsų tarpe dar vis tebesipainioja klausimas, lyg pamestas ant tako pagalys, kiek į valdybą turi įeiti "senųjų", kiek "naujųjų"... Tokio susiskirstymo tęstinumas dažnai būna didesnių nesutarimų priežastimi, stambia vieningo darbo kliūtimi, svarbesnio uždavinio atlikimo ir geresnės veiklos išvystymo.

Nėra jokios prasmės ir toliau tokio seniai atgyvenusio susiskirstymo laikytis. Susiskirstymą jau pats gyvenimas panaikino.

Šiandien visi Amerikos lietuviai yra lygiai atsakingi už savo egzistenciją-buvimą išsilaikymą, ar lemtį pražūti-išnykti. Visiems prieš akis stovi tie patys uždaviniai ir tie patys rūpesčiai — išsivijoje išlaikyti lietuviybę, palaikyti tautos laisvinimo mintį gyvą, o tuo ir pačią kovą LIETUVAI ATSTATYTI.

Tie visi didieji tikslai mums visiems lieka bendri ir mus visus jungiantys į vieną lietuvių visuomenę. Todėl jos nariai jokiū būdu neturėtų būti skirstomi į grupes, pagal jų atvykimo į Ameriką metus (ar kur jie būtų gimę).

Šia proga čia noriu pabrėžti, kad Susivienijimas Lietuvių Amerikoje niekad neskirstė ir dabar neskirstė savo narių į senuosius ir naujuosius ateivius, mes neatsižvelgiame, ar narys yra Amerikoje gimęs, ar atvykęs ano šimtmečio pabaigoje ar vakar... SLA į savo šeimą visus kviečia prie bendro darbo organizacijai ir lietuviybei stiprinti.

Tėvynė nr.5, 1983

VLIKO, LIET. BENDRUOMENĖS IR ALTO ATSIŠAUKIMAS

Brangūs Lietuviai,

Didelio susirūpinimo sukėlė pradėti plačiau organizuoti teismai prieš mūsų išsivius, primetant jiems nacių padarytus nusikaltimus. Teismuose panaudojami sovietinių įstaigų paruošti dokumentai ir liudininkų apklausinėjimai, praversti Maskvos pareigūnų. Okupantas siekia kuo daugiau išsivijos lietuvių apkaltinti, kad labiau pridengtų savus prievartos darbus ir sukompramituotų etninių grupių stiprią anti-komunistinę ir okupuotų kraštų atstatymo veiklą. Net Maskvos spaudoje buvo pasikalbėjimų su KGB pareigūnais, kurie gyrėsi paruošę pagrindus daugiau kaip šimtui tokių bylų.

Panaudojimas KGB agentų parūpintų duomenų ir su jais bendradarbiavimai yra priešingi JAV teisingumo sistemai ir paneigia JAV piliečio apsigynimo principus ypatingai kada pačių JAV įstaigų yra skelbiama, kad iš Sovietų Sąjungos ateinantys dokumentai yra falsifikuoti.

Šiose bylose kaltinami lietuviai neturi nė tų teisių, kokias turi kriminalistai. Mūsų šaliai negali šauktis jury teismo ir negauna valdžios skirto advokato. Praėjus daugiau negu 40 metų po kaltinamųjų datų nėra jokių galimybių apkaltintiems rasti objektyvių liudininkų nes dauguma yra jau mirę ar ligoniai, o okupuotoje Lietuvoje dar esantieji liudininkai liudija tik taip, kaip jiems yra KGB išsakyta.

Prieš šias skriaudas visi išsivijos lietuviai turime vieningai organizuoti gynybą. To akivaizdoje Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas, Lietuvių Bendruomenė ir Amerikos Lietuvių Taryba sutarė veikti bendromis jėgomis, sudarė specialų jungtinį komitetą, pavadintą Lietuvių teisėms ginti komitetu, kurio pirmininkas yra dr. V. Stankus. Maloniai prašome visus lietuvius šią bendrą akciją paremti lėšomis ir visais kitais galimais būdais.

Dr. Kazys Bobelis
Vyriausio Lietuvos
Išlaisvinimo Komiteto
Pirmininkas

Dr. Antanas Butkus
JAV Lietuvių Bendruomenės
Krašto Valdybos Pirmininkas

Dr. Kazys Sidlauskas
Amerikos Lietuvių Tarybos
Pirmininkas

POVILAS DARGIS, SLA prez. ir Sandaros centro valdybos pirm., taip pat ir dr. Albertas Gerutis, diplomatas ir žurnalistas, — 1983 m. gegužės 17 d.

Lietuvių Žurnalistų Sąjungos centro valdybos posėdyje vienbalsiai išrinkti Liet. Žurnalistų Sąjungos garbės nariais. Sveikiname!

DEŠIMT METŲ BE DR. JUOZO PAJAUJO

Birželio 10 d. suėjo 10 metų nuo dr. Juozo Pajaujo mirties.

Savanoris kūrėjas, Seimo atstovas, Laikinosios vyriausybės narys, prisidėjo prie VLIKO veiklos dar pogrindyje, bolševikų kalintas Lukiškių kalėjime.

Ekonomistas dr. Pajaujis dėstė Klaipėdos Prekybos Institute, Vilniaus Universitete, JAV dėstė Aliaskos Universitete, vėliau dirbo Kongreso Bibliotekoje. Savo laiku jis taip pat buvo Sandaros atstovu Amerikos Lietuvių Taryboje.

Prieš pat mirtį dr. J. Pajaujis parašė anglų kalba knygą — Soviet Genocide in Lithuania.

MIRĖ DR. KAZYS VILEIŠIS

Liepos mėn. pradžioje mirė dr. Kazys Vileišis, Alenos Vileišytės — Devenienės — Grigaitienės brolis. Reiškiamo gilią užuojautą Alenai Grigaitienei ir giminėms.

Dar šis Sandaros numeris iš dalies skiriamas AUŠROS paminėjimui, Žiūr. V. Prūso straipsnį psl. 3 ir 5 apie dr. Joną Basanavičių, darbus ir kritiką. Sekantis Sandaros numeris skiriamas DARIUI IR GIRĖNUI paminėti. Šio numerio išleidimo data yra liepos 13 d., 1983 m.

1983 m. gegužės 29 d. Mirusiųjų Prisiminimo Dieną Lietuvių Tautinėse Kapinėse, Chicagoje, iškilmių metu himnus gieda sol. Margarita Momkienė ir sol. Vaclovas Momkus, Iškilmes pravada Liet. Tautinių kapinių vicepirm. Julius R. Kuzas, Lietuvos Gen. vicekonsulė Marija Kraučūnienė sako pritaikytą žodį, pagrindinis iškilmių kalbėtojas — VLIKO pirm. dr. Kazys Bobelis.
(Nuotraukos P. Malėtos)

AUŠROS METAI

CHICAGOJ
IR APYLINKĖSE

ŠAULIAI ATŠVENTĖ JONINES

Joninės Lietuvoj buvo prisimenamos nuo senų laikų. Nepriklausomaj Lietuvoj Joninės dažniausia būdavo atšvenčiamos specialiai suruoštos gegužinėse. Tos gegužinės būdavo ruošiamos piliakalniuose ar šiaip gražesniame gamtos prieglobstyje. Ypatingai išpūdingai Joninės būdavo atšvenčiamos Rambynno kalne, netoli Tilžės, dešiniajame Nemuno krante. Čia atvykdavo ekskursijos iš Didžiosios ir Mažosios Lietuvos. Atvykdavo su savo chorais ir orkestrais. Atvykdavo ir Mažosios Lietuvos žymieji veikėjai, kaip Vydūnas, Jankus ir kiti. Ten būdavo dainos, šokiai, laužų kūrenimas, paparčio žiedo ieškojimas ir kitokios pramogos. Tai būdavo Lietuvos ir Mažosios Lietuvos bendra šventė.

Ir kitose Lietuvos vietose Jonines švęsdavo. Degdavo laužai, ant karčių iškeltos sudėvėtų ratų smaluotos stebulės, ar tuščios nuo smalos bačkelės. Jaunimas dainuodavo, šokdavo iki parčių.

Lietuviai ir į išeiviją atsivežė Joninių tradicijas. Nors ne visur yra gamtinės sąlygos, bet kur yra lietuvių kolonijos, tai vienaip ar kitaip Joninės atšvenčiamos. Kaip anksčiau, taip ir šiais metais Joninės buvo prisimintos Chicago Vytauto Didžiojo šaulių rinktinės. Pobūvis įvyko birželio 18 d. savuose namuose. Publika prisirinko pilna salė. Svečiai buvo vaišinami užkandžiais ir šilta vakariene. Vicepirmininkas J. Mackonis trumpai apibūdino Joninių prasmę, pasveikino visus susirinkusius, Jonus, Janinas ir Jones

pvakvietė prie scenos. Visiems buvo prišegtos gėlės ir sugiedota Ilgiausių Mečių!

Buvo gausiai suaukota vertingų daiktų, kurie paskirstyti loterijos būdu. Prie geros muzikos svečiai vaišinosi, o mėgėjai šokti smagiai sukosi šokių sukury.

Be dalyvavimo įvairiuose minėjimuose, šventėse ir demonstracijose, tai jau antras šis pavasarij rinktinės parengimas. Balandžio 9 d. buvo pavasarinis parengimas, o rugsėjo 17 d. bus jau rudeninis. Be to, ir aukomis rinktinė paremia įvairius kultūrinius reikalus.

P. Venclova.

American Red Cross

Mid-America Chapter
43 East Ohio Street
Chicago, Illinois 60611

Service to Military
& Veterans Families
(312) 440-2000

GIMINĖS IŠ EUROPOS
IEŠKO ŠIŲ ASMENŲ

Sofija Kairienė ieško Felikso Gelbuto šeimos.

Pranas ir Aldona ieško Andreja-Maria Klimas.

Klemensas Žilėnas ieško Onos Zakarauskienės (Žilėnaitės) ir Marijos Vendelskienės (Žilėnaitės).

Žinantieji prašomi pranešti: The Foreign Inquiry Service Department of the American Red Cross, 43 East Ohio Street, Chicago, IL 60611 - Phone 440-2110.

***

MOKSLO IR PRAMONĖS MUZIEJUS atžymėjo 50 metų sukaktį iškilmingu banketu naujai pavadintoje Muziejaus Rosenwald salėje. Banketo metu pagerbtas Muziejaus įsteigėjas velionis Julius Rosenwald, kuris buvo paaugkęs 7 milijonus dolerių Muziejaus pradžia. Bankete dalyvavo 63 jo šeimos nariai, vaikai vaikaičiai, pro-vaikaičiai. Pagerbti ir asmenys, prisidėję prie muziejaus išsivystymo į vieną pasaulio žymiausių muziejų. Pagerbtųjų tarpe buvo Lietuvos gen. Konsulė Juzė Daužvardienė, lietuvių kalėdinių programų ir šiaudinukais papuoštos egulutės pradininkė. Ji buvo pristatyta publikai, jai įteikta dovanėlė ir Muziejaus meniškas jubiliejinis plakatas.

***

NAUJOS METROLINK, Čikagos - New Yorko oro susisiekimo linijos inauguracijai, Midway aero-uoste, milžiniškoje palapinėje, buvo suruoštas ypatingas bankietas ir programa. Buvo pakviesti miesto pareigūnai, ir didžiulioje Čikagos piet-vakarių žymieji as-

menys, pramonininkai, bankininkai ir kt. Dalyvavo Lietuvos gen. Konsulė J. Daužvardienė, Illinois Senatorius Frank Savickas ir Lietuvos Vyčių veikėja Irena Sankutė.

***

VICE KONSULĖ MARIJA KRAUČIŪNIENĖ dalyvavo Filipinų 85-tos Nepriklausomybės šventės priėmimo, kurį suruošė Filipinų gen. Konsulas Rodolfo Sanchez ir ponia, Filipinų centre. Priėmimo metu buvo filipiniečių dailės paroda ir speciali programa.

***

SANDAROS GEGUŽINĖ GAMTOJE. Teko patirti iš Sandaros 77 kp. pirmininko Vyto Uznio, kad šiais metais rugsėjo 18 d. įvyks Sandaros išvyka į puikią Skripų sodybą.

REGISTRATION FOR ST. MARY'S HIGH SCHOOL

Registration for St. Mary's High School will continue until September 1, 1983 for Fall 1983. Applications will be taken for all four years: Freshmen, Sophomores, Juniors, Seniors. St. Mary's is a small school with a friendly atmosphere, small teacher-student ratio and outstanding teachers. The school operates two tracks: college preparatory and vocational/general education. Some features of the school are: 3 years of foreign language, computer courses, advanced math, city college courses in psychology, sociology, advanced mechanical drawing, architecture, and biology.

For further information please call:
Sister Josita at 247-5666/247-5775 after
June 1st, please call 847-3812

UŽSISAKYKITE SUKAKTUVINĘ "AUSZRA"

Lietuvių Istorijos Draugijos valdyba surinko visus numerius pirmo lietuviško laikraščio "AUSZRA", išleisto spaudos draudimo metu M. L. Prūsijoje 1883-84-85-86 metais.

"AUSZROS" 100 metų jubiliejaus programa 1983 metais spausdina 2 knygas po 700 puslapių. Knygos įrištos kietais viršeliais ir kainuos po 20 dol.

Lietuvių Istorijos Draugijos reikalų vedėjos ir kasininkės adresas:

Alicija Rūgytė
6547 S. Washtenaw Ave.
Chicago, IL 60629 Tel 312-776-3209

ST. CASIMIR MEMORIALS, INC.

3914 WEST 111th STREET
CHICAGO, ILL 60655

We have the largest selection of monuments in the City.

SENIAUSIA LIETUVIŲ PAMINKLŲ BENDROVĖ IR DIRBTUVĖ.

Didžiausias pasirinkimas. Pagal užsakymą Lietuvių Tautinėse Kapinėse pastatė didžiulį steigėjams paminklą ir daug kitų. Savininkai Wm. Nelsonas, Jr. ir Lillian F. Dulys. Vienas blokas nuo Liet. šv. Kazimiero kapinių. Telefonas - 233 - 6335.

MR. ANTHONY'S BANQUET HALL

Savininkai - Petras ir Rita Dūdos, Sandaros skaitytojai ir rėmėjai

Ruošdami kuria nors progą pokylį ar vakarienę, prašau turėti galvoje MR. ANTHONY jaukias ir gražias sales, esančias

7348 W. Irving Park Road, Norridge, Ill. Tel. 453-2106, kur tikrai rasite malonų patarnavimą ir puikų, pagal jūsų pasirinkimą, maistą prieinamomis kainomis.

Apdraudų Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro

Sekmadieniais uždaryta

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba:

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Telefonas 778 - 1543

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office - 436-7878

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Res. 839 - 5568

Registered Broker

ELEKTROS ĮRENGIMAI
PATAISYMAI

Turiu Chicago miesto leidimą. Dirbu ir užmiesčiuose, greit, garantuoti ir sąžiningai.

Klaudijus Pumputis

4514 So. Talman Ave. Chicago, Ill.
Telefonas 927 - 3559

Didžiausias Kailių
Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ
LIETUVIŲ KAILININKA,
CHICAGOJE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

BRIDGEPORT
DELICATESSEN

3263 So. Halsted St., Chicagoje
Savininkas - Antanas Grigėnas

ŠVIEŽI, GERI PRODUKTAI
IR NEBRANGŪS
Viskas pagal jūsų lietuvišką skonį.

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WCEV 1450 Kc BANGA
ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.
WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

ENGLISH section

EDITOR Antanas Adomenas 7151 South California Chicago, Illinois 60629

THE VOICE OF THE SURVIVORS OF NAZI AND SOVIET GENOCIDE

At the Association of Lithuanian Political Prisoners (ALPP) earlier World Conference in Chicago the Association condemned the atrocities of Soviets and Nazis, committed against people of the occupied countries during the Second World War and still now; expressed deep sympathy to the relatives and friends of the victims of holocaust and genocide; objected to the lack of diligence by the government identifying perpetrators of war crimes against Lithuania and other European enslaved countries.

The ALPP stated, "As the survivors of the nation, which was brutalized by the invaders with mass deportations to the concentration camps, arrests, executions and forced labor, and which still now suffers the pangs of political, national and religious persecution under present Soviet occupation, the members of the ALPP believe that the United States system of justice demands a better understanding of the conditions, which the enslaved nations had to face, and of the methods on which they had to rely, in order to shun, at least to some degree, the anger and brutality of the oppressors and to help the enslaved people to survive.

der to shun, at least to some degree, the anger and brutality of the oppressors and to help the enslaved people to survive.

"The engagement of the Office of Special Investigation with Soviet officials against members of the nations, enslaved by the Soviet Union, in most cases results in unjust accusations, thwarts the legislative intent of the United States justice and violates the constitutional standards.

- "In the interest of justice, the ALPP thereby recommends that for any accused, such standards include: a. A presumption of innocence; b. The right of indigent defendants to court appointed counsel of government expense; c. 6th Amendment right to a jury trial and the 8th Amendment right to freedom from cruel and unusual punishment; d. The 4th Amendment application of the exclusionary rule to all proceedings; e. The denial of retroactive application of immigration law as violative of ex post facto clause of the constitution"

Dr. Basanavičius, ...

(Atkelta iš pusl. 3)

ir net poezija, nes, pasak kritikų, dr. Basanavičiaus, dr. Šliūpo ir kitų aušrininkų ir neušrininkų drąsos kalbos ir išvestos teorijos apie lietuvių, trakų ir kitų pietų Europos tautų giminybę paremta menkais ir dažnai klaidingais argumentais, neatsižvelgiant, kad:

"daugybė senovės ir naujųjų laikų autorių, daugybė etnografinės ir archeologinės medžiagos įvairiuose muziejuose, archyvuose ir bibliotekose buvo dr. B. paversta, pasizymėta ir atsiminta."

(Prof. Vincas Mykolaitis-Putinas, gyv. 1893-1967).

Ypačiai labai priešinąs buvo prof. Kazimieras Būga (1879-1924), kuris, įklimpęs Pripetės balose ir "pataikaudamas svetimiesiems, žurnale "Tauta ir Žodis" visai neteisingai totaliniai suniekino dr. J. Basanavičių, kada jis mėgino praskleisti lietuvių gilią senovės ūkanas. Šiuomi Būga pakenkė ne tik labai daug asmeniškai dr. B., bet taip pat žalos padarė mūsų tautos gilią senovės atidengimui.

Ir šiuo totaliniu K. Būgos paskleistu suniekimu ilgokai tikėta, kol mūsų žymiausias kritikas prel. prof. A. Dambrauskas-Jakštas savo veikalė "Užgesę Žiburiai" atitaisė dr. J. Basanavičiaus, kaip mokslininko, vardą. Vienok Būgos sufanatizuoti mokiniai pakartojo savo mokytojo padarytas skriaudas lietuvių tautos istorijai net Lietuvių Encyklopedijos tomuose ir kitur ... (J. Venclova "Lietuvos politika, išdavos ir sugestijos", 1979 m., 92-93 p.).

Vienok, nepaisant visų tų dr. Basanavičiaus darbų ir teorijų įvertinimo, jų pateisinimo, ir toliau juo darbus ir pasišventimą lietuvių tautos labai menkina ir niekina, tiek okupuotoje Lietuvoje, tiek ir laisvajame pasaulyje. Pavyzdžiui, istorijos prof. Juozas Jurginis, nuo 1927 m. komunistų partijos narys, savo raštų rinkinyje "Istorija ir Poezija" (1969) dr. Basanavičiaus darbus prilygina poezijai, neturinčiai mokslinės vertės. Gi kalbininkas filol. m.k. Aleksandras Vanagas straipsnyje "Kur gyventa prabaltų" (Mokslas ir Gyvenimas, 1969 m. 8 nr.), kritikuojant tame pat žurnalo numeryje atspausť Jono Trinkūno straipsnį "Baltai centrinėje Europoje", nepraeina pro šalį neužkliuvęs dr. Basanavičiaus išvadų.

Filologijos m.k. A. Vanagas pabrėžia, kad XIX amžiuje susiformavęs lyginamasis kalbotyros mokslas teisingai aiškina indoeuropiečių kalbų, o tuo pačiu, kad ir netiesioginiai, ir giminių, genčių ir iš jų vėliau susikūrusių tautų kalbos kilmę, išvedant visas indoeuropiečių kalbas iš vieno ir to paties kamieno - iš indoeuropiečių prokalbės. Tik, esą, amžių bėgyje

"suirus indoeuropiečių prokalbei, tiesioginiai šių kalbų kontaktai nutrūko ir daugiau niekada nebuvo užsimezgę."

Šiuo savo teisingu indoeuropiečių kalbų kilmės paaiškinimu, net nenorėdamas, A. Vanagas nepaneigia, bet, priešingai tik pateisina visus

"XIX a. pabaigos - XX pradžios romantikus, ypač aušrininkus, kurie vadovavosi iš esmės geromis intencijomis, ieškodami lietuvių pirmtakų Balkanuose ir apskritai bemaž visoje Europoje."

Dr. Basanavičius, kaip ir visi men-

kinami aušrininkai su dr. Šliūpu kartu pažėmus, tvirtindamas, kad lietuvių proseniai gyveno Trakijoje ir kad jie iš ten persikėlė į Pabaltijo kraštą, vadovavosi kaip tik ta pačia Vanago teze, kad indoeuropiečiai, o tuo pačiu ir lietuvių proseneliai yra kilę iš to paties kamieno ir kad jie prieš istorinius laikais kalbėjo viena bendra prokalbe. Ir šią tiesą, tegu ne taip jau moksliskai, dr. Basanavičius kartu su slovakų kunigu A. Srba iškelia veikalė "Ueber die Sprachverwandtschaft der alten Thraker und heutigen Litauer", kuris mokslininkų dabar jau įvertinamas.

Negi kitaip galvojo ir K. Turnvaldas, berašydamas straipsnį "Baltai priešistorinėje vidurio Europoje" ("Archeologia un etnografija", VIII t., Riga, 1968. Latvijos TSR MA Istorijos instituto leidinys.) Turnvaldo straipsnyje įrodoma, pasiremiant palyginamąja kalbotyra bei kalbos žodžių panašumais, kad priešistoriniais laikais baltų, atseit, lietuvių prosenų gyventa centrinėje Europoje - Dunojos vidurupės pakraščiais, prie Juodosios Jūros ir kitur.

Tačiau A. Vanagas, visiškai neatsižvelgdamas į priešistorinę praeitį, atkakliai tvirtina:

"Čia Turnvaldas daro tą pačią klaidą, kaip ir Basanavičius; jis neatsižvelgia į tą aplinkybę, kad vardyno paralėlės joku būdu nesuponuoja jų kilmės iš vienos kalbos. Tai yra genetiniai vardyno bendrumai. Kuo daugiau jų bendrumų, tuo artimesnė galėjo būti juos pagimdžiusių skirtingų kalbų giminybė, bet vis dėlto skirtingų, o ne vienos kurios iš jų...

Todėl Turnvaldo straipsnyje joku būdu negali būti pamatas iš esmės naujai ir labai revoliucingai teorijai apie baltus centrinėje Europoje...

Reziumuojant, galima sakyti, kad idėja apie baltus centrinėje Europoje tuo tarpu (kodėl tuo tarpu? - V.P.) rodosi nereali. Baltiškų vietovardžių arealo pietų ir vakarų riba yra Pripetės baseinas, Brestas, Bugas, Visla. (Taip tvirtindamas Vanagas užmiršta, kad priešistoriniais laikais minimos vietovės ir plačiai visas plotas tarp Karpatų ir Uralo kalnų buvo vandens apsemtas - tyvuliavo jūra. Žr. Doc. dr. Edgar Dacqué, "Geographie der Vorwelt", 1919. - V.P.).

Bandymai ieškoti baltiškų kilmės vandenvardžių ir kitų vietovardžių į pietus ir vakarus nuo šios ribos kol kas (kodėl kol kas? - V.P.) yra labai neiškilūs ir hipotetiški. Tai tinka ir vokiečių kalbininko Hermano Šalio (Schall) darbams, kuriuose jis senokai įrodinėja, kad baltiškų vietovardžių esama šiaurės Vokietijoje, net iki Kilio, ypač Meklemburgo srityje...

Keista tik, kad net tremtyje, kur laisvai prieinami pasaulinio masto istoriniai archyvai, bibliotekos, archeologinių iškasenų daviniai, Dardanėlių sąsiaurio pakrantėje meklemburgiečio (kiti tvirtina, kad klaipeidiečio) Heinricho Schliemann'o 1871 m. atrasti Trojos gyveniečių bei tvirtovės pamatai - tos Homero apdaištuos proistorinės Trojos, kur iki šiol yra atkasta ir ištyrinėta net 46 kultūriniai sluoksniai (A. Kondratov'as, "Kokia kalba kalbėjo trojėnai?", "M. ir Gv.", 1974 m. ir Friedrich Behn, "Ausgrabungen und Ausgraeber", Stuttgart, 1955.), arba kad ir neperseniausiai atrastas ir tebetyrinėjamas Padunojuje, Balkanuose, seniausias Europos tautų lopšys, susidedas iš šešių kultūrinių sluoksnių (bent tiek iki šiol atkasta), mūsų lietuviškiems mokslininkams, įsikandusiems "drang

THE LITHUANIANS page 9

IN 1569 LITHUANIA AND POLAND UNITED, BUT EACH REALM HAD SEPARATE RULE AND ARMIES.

DECLINE OF LITHUANIA (1701 A.D.)

LITHUANIA'S AND POLAND'S GREATNESS ENDED IN 1795 AS AUSTRIA, PRUSSIA AND RUSSIA PARTITIONED THE DUAL ALLIANCE.

GRAND DUKE VYTAUTAS RULED LITHUANIA FOR 38 YEARS (1392-1430). HE REPELLED THE TATARS' AND THE TEUTONIC KNIGHTS' ATTACKS. VYTAUTAS WAS TO BE CROWNED KING NEAR THE END OF HIS REIGN.

From "The Lithuanians" by Anthony D. Yuknis

(To be continued: pages 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18)

nach Osten" profesorių įkaltų tezių, nesuteikia pakankamai įrodymų dr. Basanavičiaus teigimams pateisinti, jie tebevirtina, joguei tie tokie įrodymai tebėra romantiškai nusiteikusių aušrininkų svajonės, neturinti istorinės vertės sukompiuluota poezija. Štai, istorikas dr. Juozas Jakštas veikalė "Dr. Jonas Šliūpas", kritikuodamas dr. Šliūpą ir tuo pačiu visus tautinio sąjūdžio veikėjus bei aušrininkus, 182-me veikalė puslapyje negailestingai ir nepamatuotai suniekina lietuvių tautos patriarchą dr. Basanavičių:

"Pirmas Šliūpo Lietuvos istorinio darbo bandymas paženklintas jo iš Basanavičiaus pasisavinta klaida. Jis ją darė sekdamas mokslu neparemta (sic! - V.P.) J. Basanavičiaus teorija, kad lietuviai kilę iš Balkanų ar net iš Maž. Azijos. Teigdamas, kad Maž. Azijos gyventojai buvo lietuvių protėviai, Šliūpas sukompiuliuo gan nemažos apimtys veikalą: "Lietuvių protėviai Maž. Azijoje, nuo senovės iki jie pateko po valdžia persų". Parasė Lietuvos mylėtojas (1899). Darbas šandie neturi jokios mokslinės vertės? - V.P.). Jis tik rodo, kokiais klstkeliiais mūsų garbingi aušrininkai buvo pasinešę eiti!"

***

1976 m. "Kultūros barų" II-me numeryje Vytautas Rimša teigia, joguei pasirodė bulgaro Ivano Duridano, ruso Vladimiro Toporovo, rumuno Artono Vračiu, lietuvio Simo Karaliūno ir Jono Kazlausko bei kitų mokslininkų darbai patvirtina dr. Basanavičiaus darbo išdavų bei nuomonės teisingumą, kad lietuvių ir trakų kalbos yra artimai giminingos. Pasak Rimšos, dabartiniai mokslininkai ypač vertina dr. Basanavičiaus veikalą "Trakų kalbos likučiai vietų varduose lietuvių kalbos šviesoje", kuriame pateikta daug lietuvių-trakų toponimijos bei vietovardžių

atitinkmenų. Taipogi, mokslininkai jau palaiko prie Jezerovo rastame aukso žiede trakiškojo įrašo išaiškinimo variantą, kurį išskaitė ir išaiškino dr. Basanavičius kartu su slovakų kunigu A. Srba.

Kalbininkas S. Karaliūnas yra nuomonės, kurią palaiko ir V. Rimša minėtame "Kultūros barų" numeryje, kad tinkamas dr. Basanavičiaus mokslinės kūrybos ir jo iškeltų drąsų, originaliųjų teorijų įvertinimas šių dienų mokslo šviesoje, reikalinga studijos, parašytos istorikų, archeologų, mitologų ir lingvistų bendromis pastangomis.

Sutinkant su S. Karaliūno pareikšta nuomone, tenka tik pabrėžti, kad ji nei kiek nepaneigia dr. Basanavičiaus išvadas bei įrodymus. Atvirkščiai, ji tik sustiprina. Tuo tarpu, iki bus "tinkamas dr. Basanavičiaus teorijų įvertinimas" rimtos studijos pavidale žvilgtterėkime į kitų ir į J. Venclovo raštus, kurie nemažai šviesos ir teisingos medžiagos lietuvių giliai praeitį liečiančiais klausimais įneša, tai "Lietuviai žiloj senovėj", "Senovės graikai, giruliai, getitai ir jų ryšys su lietuviais", "Senovės trakai ir skitai", "Dr. Basanavičiaus (Basanio) reikšmė lietuviams" ir kiti. Taipogi reikia pamiršti ir neigti Trojoje ir Padunojuje vykdomų kasinėjimų ir jų davinų, ir tiek pat Šv. Raštą bei iš jo išplaukiančius istorinius šaltinius, kurie visų istorikų ir senovės tyrinėtojų pripažįstami, ypač dabartinių izraelitų, kurie nesurasdami tos ar kitos biblinės vietos, pasižiūri, panagrinėja Šv. Raštą ir ją suranda. (Žr. "Aid to Bible Understanding", Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc., 1971).

Pabaiga

*****

ATKARPA Sandaros prenumeratos pratęsimui

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol. Iš viso..... dol.

MANO PAVARDĖ.....

ADRESAS:.....

